

หลากปัจจัยรุมเร้า...บททดสอบความเป็นหนึ่งเดียวกันของ BRICS

หลังวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2551 เศรษฐกิจประเทศพัฒนาแล้วชะลอตัวลงมาก ทำให้กลุ่มประเทศเศรษฐกิจใหม่ก้าวเข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลกมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่ม BRICS (บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และ แอฟริกาใต้) ซึ่งมีประชากรรวมกันกว่า 40% ของประชากรโลกและมี GDP รวมกันราว 22% ของ GDP โลก อย่างไรก็ตาม ในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจกลุ่ม BRICS ชะลอความแข็งแกร่งลงจากปัญหาเชิงโครงสร้างที่มีมากขึ้น ขณะที่ในระยะสั้น BRICS ยังต้องเผชิญกับปัจจัยเสี่ยง 4 ประการ พอประมวลได้ ดังนี้

1. การชะลอตัวของเศรษฐกิจจีน เนื่องจากนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจของรัฐบาลจีนที่เริ่มมาตั้งแต่ต้นปี 2557 โดยหันมาเน้นพึ่งพาการบริโภคในประเทศมากขึ้นแทนภาคส่งออก ยังต้องใช้เวลาในการปรับตัวอีกสักระยะหนึ่ง อีกทั้งเศรษฐกิจจีนต้องเผชิญกับปัญหาหนี้จากสถาบันการเงินนอกระบบ และล่าสุดตัวเลขภาคการผลิตและภาคอสังหาริมทรัพย์ที่มีแนวโน้มชะลอตัว ทำให้ธนาคารกลางจีนต้องอัดฉีดสภาพคล่องราว 5 แสนล้านหยวนเข้าสู่ระบบ ทั้งที่ก่อนหน้านี้แสดงท่าทีว่าจะไม่ออกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจเพิ่มเติม การกระทำดังกล่าวแสดงถึงความวิตกกังวลของจีนว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจอาจพลัดเป้าที่ตั้งไว้ที่ 7.5% ซึ่งเป็นระดับต่ำสุดในรอบกว่า 24 ปี

2. มาตรการคว่ำบาตรรัสเซียของชาติตะวันตก กรณีดินแดนในยูเครน โดยเฉพาะธุรกรรมทางการเงิน การค้าและการลงทุน ปัจจัยดังกล่าวยิ่งซ้ำเติมเศรษฐกิจรัสเซียซึ่งชะลอตัวอยู่แล้วจากปัญหาเงินเฟ้อและเงินทุนไหลออก ทำให้ธนาคารกลางรัสเซียต้องปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายสู่ระดับสูงสุดในรอบกว่า 4 ปี เพื่อบรรเทาปัญหาดังกล่าวแต่กลับทำให้อุปสงค์ในประเทศชะลอตัวไปอีก

3. Exit Strategy ของธนาคารกลางสหรัฐ (FED) ซึ่งหลายฝ่ายคาดว่า FED จะยุติมาตรการ QE ในช่วงเดือนตุลาคม 2557 และจะเริ่มขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายไม่เกินกลางปี 2558 ปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อ 3 ประเทศในกลุ่ม BRICS คือบราซิล อินเดีย และแอฟริกาใต้ที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจไม่แข็งแกร่งนัก เนื่องจากมีปัญหาเงินเฟ้อและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดอย่างต่อเนื่อง ทำให้ทั้งสามประเทศนี้มีความเสี่ยงสูงที่จะต้องเผชิญกับเงินทุนไหลออกและอาจกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้

4. ความไม่แน่นอนทางการเมือง ในส่วนของอินเดียแม้ได้นายกรัฐมนตรีคนใหม่ซึ่งสามารถเรียกความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและนักลงทุนกลับมาได้ระดับหนึ่งจากนโยบายหาเสียงที่จะเน้นเปิดเสรีมากขึ้น แต่ถึงวันนี้ก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ของนโยบายที่ชัดเจน ขณะที่บราซิลกำลังจะมีการเลือกตั้งประธานาธิบดีคนใหม่ในเดือนตุลาคม ในส่วนของแอฟริกาใต้ยังต้องเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง การคอร์รัปชัน รวมทั้งการหมดวาระของผู้ว่าการธนาคารกลางคนปัจจุบัน ทำให้ต้องมีการสรรหาใหม่ ปัจจัยความไม่แน่นอนต่างๆ ที่เกิดขึ้น อาจทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศเหล่านี้ชะงักลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ปัจจัยรุมเร้าดังกล่าวข้างต้น อาจบั่นทอนเสถียรภาพและความน่าเชื่อถือของ BRICS บนเวทีการค้าการลงทุนโลกและถือเป็นบททดสอบครั้งสำคัญในการพิสูจน์ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของ BRICS ว่าจะสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวและก้าวขึ้นมาคานอำนาจกับชาติตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐฯ และยุโรปได้มากน้อยเพียงใด หลังจากที่ BRICS เพิ่งบรรลุข้อตกลงจัดตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนา (New Development Bank : NDB) และกองทุนเงินสำรองเพื่อฉุกเฉิน (Contingency Reserve Arrangement : CRA) ขึ้นในเดือนกรกฎาคม 2557 เพื่อเป็นทางเลือกใหม่ให้กับประเทศสมาชิก ตลอดจนประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ในการเป็นแหล่งกู้เงินยามเกิดวิกฤตแทนการพึ่งพาธนาคารโลกและ IMF ซึ่งควบคุมโดยสหรัฐฯ และยุโรป ทั้งนี้ ในส่วนของประเทศไทย โดยเฉพาะผู้ส่งออกควรติดตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของกลุ่ม BRICS อย่างใกล้ชิด เนื่องจากปัจจุบัน BRICS ถือเป็นคู่ค้าสำคัญของไทยด้วยมูลค่าส่งออกคิดเป็นสัดส่วนราว 16% ของมูลค่าส่งออกรวม ขณะเดียวกันยังอาจเป็นโอกาสในการแสวงหาช่องทางขยายตลาดส่งออกได้ อาทิ กรณีรัสเซียห้ามนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหารจากสหรัฐฯ และยุโรปเพื่อตอบโต้มาตรการคว่ำบาตรก็อาจเป็นโอกาสของผู้ส่งออกไทยในการเข้าไปทำตลาดในรัสเซีย เป็นต้น